

Буйкан, Меченосцев-Ванюшкин, Иващенко-Головня. Были выявлены фамилии, одновременно и семантически наполненные, и фонетически мотивированные (напр., Кондыбо-Кондыбайло («Восхождение Зенты»)).

Выводы. Для антропонимосферы произведений Е. Поповой характерно, помимо реальных имен, использование прецедентных имен. Специфической чертой идиостиля автора является использование окказиональных имен с экспрессивно-звуковой мотивировкой, служащих для оценки персонажа (чаще отрицательной) и / или создания комического эффекта. Часто встречающиеся в антропонимиконе аллюзивные и «говорящие» имена свидетельствуют о том, что автор обладает хорошей эрудицией и свободным воображением настоящего художника.

Литература:

1. Козицкая, Е.А. Цитата, «чужое» слово, интертекст: Материалы к библиографии / Е.А. Козицкая // Литературный текст: проблемы и методы исследования. – Тверь: 1999. – Вып. 5. – С. 177 – 188.
2. Попова, Е.Г. Восхождение Зенты: романы / Е.Г. Попова. – Минск: Маст. літ., 2007. – 335 с.
3. Словарь русского языка: в 4 т. – редкол.: С.Г. Бархударов (гл.ред.) [и др.]. – М.: Гос. изд-во иностр. и нац. словарей, 1958. – 2т. – 1013 с.

ВАЙСКОВАЯ ЛЕКСІКА Ў АПОВЕСЦЯХ В. БЫКАВА 70-х гг.

Фёдарова В.М.,

студэнтка 4 курса УА «ГДУ імя Ф. Скарыны», г. Гомель, Рэспубліка Беларусь
Навуковы кіраўнік – Шведава З.У., канд. філал. навук, дацэнт

Аповесці 70-х гадоў Васіля Быкава [1] патрабуюць асаблівай увагі, бо менавіта ў гэтых творах у поўнай ступені адлюстраваны падзеі вайны, жыццё самога вайсковага чалавека, яго ўнутраны псіхічны стан, умовы, пры якіх ішла метамарфоза характару, што дазваляе ў поўнай меры ўявіць рэаліі Вялікай Айчыннай вайны. Таму мова аповесцей 70-х гг. В. Быкава насычана вайсковай лексікай (у тэкстах намі зафіксавана 520 прыкладаў), якая ахоплівае розныя сферы вайсковага жыцця.

Мэтай дадзенай работы з'яўляецца правядзенне шматаспектнага аналізу вайсковай лексікі ў мове аповесцей 70-х гадоў В. Быкава з боку лексіка-семантычнай разгалінаванасці, граматычнага выражэння, структуры. Для вырашэння дадзенай мэты былі выкарыстаны наступныя метады даследавання: апісальны, супастаўляльны, аналітычны.

Праведзены лексіка-семантычны аналіз паказаў, што адзінкі вайсковай лексікі, выкарыстаныя ў творах, называюць: ваенных асоб (вайсковец, маёр, ракетчык); зброю і яе часткі, боепрыпасы (СВТ, наган, ствол, мушка, бомба, міна), прыстасаванні для вядзення бою (бінокаль, рацыя), транспарт (гусенічны ўсюдоход, танк, «Б'юсінг»); узброеныя сілы, баявыя фарміраванні, падраздзяленні (армія, рота, войска, полк, дывізія), кіраўнічыя органы, спецыяльныя аддзелы (штарм, штаб, пагранкамендатура); баявыя дзеянні, іх стратэгіі і тактыкі, ваенныя аперацыі, іх наступствы і характэрныя з'явы (калона, аблава, пра-рыў, зняць кулямёт, страляць, прыкрываць, трафей, трыбунал); ваеннае абмундзіраванне (кіцель, кабура, шынель); армейскія каманды, згоду на іх выкананне (Раўняйсь! Ёсць! Адставіць!); часткі фронту (тыл, фланг); вайсковыя збудаванні (бліндаж, бруствер) і інш.

Граматычныя асаблівасці вайсковай лексікі ў аповесцях 70-х гадоў В. Быкава праяўляюцца ў тым, што гэтая лексіка прадстаўлена амаль усімі самастойнымі часцінамі мовы, а таксама выклічнікам. Найбольш пашыраны лексемы, якія выражаны назоўнікам, напрыклад, салдат, штаб, зброя, траншэя і інш., прыметнікам, напрыклад, камандзірскі, аўтаматны, трафейны, мінамётны і інш., і дзеясловам, напрыклад, страляць, шпіёніць, перазараджаць, узбройвацца і інш. Для кожнай часціны мовы характэрны свае катэгарыяльныя прыкметы, якія ў поўнай меры праявіліся ў адзінках вайсковай лексікі. Так, напрыклад, адметнымі прыкметамі назоўнікавай групы можна назваць родавую варыянтнасць некаторых слоў (кабур – кабура), большую распаўсюджанасць назоўнікаў мужчынскага роду (маёр, сяржант, сувязіст, танк, маўзер, патроннік), наяўнасць як адушаўлёных (сяржант, камандзір, маёр, салдат), так і неадушаўлёных (гаўбіца, кулямёт, снарад) назоўнікаў, нязменнасць паняццяў, выражаных абрэвіятурамі (СВТ, ТТ, ППШ, НП); для прыметнікавых – залежнасць ад лексіка-семантычнай прыналежнасці назоўнікаў, ад якіх яны ўтвораны: усе прыметнікі адносныя (аўтаматны, трацілавы, гаўбічны, гарнізонны), ад назоўнікаў, якія называюць ваенных асоб, утвораны прыналежныя прыметнікі як і разнавіднасць адносных (камандзіравы, маёравы, камбрыгавы), і ўласна адносныя (афіцэрскі, капітанскі, салдацкі); для дзеяслоўных – наяўнасць усіх катэгарыяльных прыкмет, уласцівых дзеяслову.

Па сваёй структурнай арганізацыі адзінкі вайсковай лексікі могуць складацца з аднаго (прыклад, граната, полк) або некалькіх слоў (гранатная сумка, маскіровачны халат). Разгорнутыя адзінкі могуць скарачацца і нават абазначацца абрэвіятурамі (штарм – штаб арміі, камбат – камандзір батальёна, СВТ – самазарадная вінтоўка Токарава, НП – назіральны пункт).

Такім чынам, мова аповесцей 70-х гг. В. Быкава насычана вайсковай лексікай, якая прадстаўлена шматлікімі лексіка-семантычнымі групамі. Паводле часцінамоўнай прыналежнасці пераважаюць лексемы, выражаныя назоўнікам, паводле структуры – аднаслоўныя найменні. Вывучэнне вайсковай лексікі з’яўляецца вельмі карысным для знаёмства з вайсковым жыццём і гістарычнымі ўмовамi часу Вялікай Айчыннай вайны.

Літаратура:

1. Быкаў, В. Збор твораў: у 6 т. / В. Быкаў; прадм. М. Тычыны. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1992 – 1994. – Т. 1: Аповесці. Апавяданне. – 1992. – 479 с.; Т. 2: Аповесці. – 1992. – 463 с.; Т. 3. – 1993. – 415 с.

ВЕЛИЧАЙШАЯ ЦЕННОСТЬ ЧЕЛОВЕКА В ПРОИЗВЕДЕНИИ Г.Э. ЛЕССИНГА «НАТАН МУДРЫЙ»

Федорченко О.С.,

студентка 3 курса УО «ВГУ им. П.М. Машерова», г. Витебск, Республика Беларусь

Научный руководитель – Терещенко Е.В., канд. пед. наук, доцент

В конце XVIII века большое внимания люди уделяют уму людей, их вере. Цель данной работы - раскрыть смысл понятия «мудрость», заложенный в одной из драматических поэм Г.Е. Лессинга «Натан Мудрый», написанной в 1778 году. Причем, как считал сам автор, ум человека заключается не только в умении вести какие-либо дела, правильно распоряжаться материальными средствами, но и, прежде всего, в гуманном отношении к другим людям, в веротерпимости. В нашей работе мы использовали сравнительно-исторический метод, а также научно-исследовательские приемы (интерпретация, сравнение, систематизация).

Эта драма считается проповедью веротерпимости и человечности. В двадцать лет Лессинг создает драму «Евреи», которую критикуют за неправдоподобие. Дело в том, что в это время в Германии складывается недоброжелательное отношение к евреям. В произведении же немецкого просветителя они выступают людьми, которые заслуживают уважения. Позже, после знакомства с евреем по имени Мозес Мендельсон, у Лессинга не остается никаких сомнений по поводу истинности по отношению к людям этой национальности. Более того, в его мыслях зарождается идея новой драмы, которая с большей силой подчеркнет его мысли – драма, которая вскоре произвела большое впечатление на многих современников, а позже на следующее поколение - «Натан Мудрый».

Она звучала как призыв к отказу от всякой религиозно-национальной вражды, показ ее нелепости, бессмысленности. Как яркое художественное воплощение гуманизма эта драма и в следующие века не потеряла своей актуальности. Вследствие этого она была запрещена в Германии во времена фашизма и стала одной из первых, появившихся на немецкой сцене после разгрома гитлеровского режима [1, с. 57].

Лессинг описывал уже немолодого, но мудрого человека, который пережил уже многое на своем веку. Но все невзгоды его жизни не просто не сделали его жестоким, но и, наоборот, научили его мудрости, справедливости и терпимости. Здесь в образе Натана представлен не только человек, способный здраво оценить ситуацию и дать мудрый совет, но и тот, который поможет, даже рискуя при этом. Он способен не только понять другого человека, который не желает идти с ним на какой бы то ни было контакт, но и сделать первый шаг навстречу. Он не настаивает на том, что его вера превыше всего, не сравнивает веры, а, наоборот, рассказывает легенду, объясняя при этом, что три веры равны между собой. Он дает понять, что для общения с человеком совсем не важно, какой вере тот отдает предпочтение, судить людей нужно по человеческим качествам, а не по вероисповеданию. Образ Натана выражает в произведении идею прощения, в которой Лессинг усматривал высшее проявление мудрости и силы [2, с.75].

Несмотря на то, что драма заканчивается хорошо, мы понимаем, что спасение главного героя произошло лишь по воле случая. Этим, по нашему мнению, Лессинг хотел отразить главную проблему, связанную с войнами, угнетением людей: величайшая мудрость человека заключается в признании равенства всего народа, в терпимости и справедливости.

Литература:

1. Альтман, И. Теория драмы Лессинга / И. Альтман. – М.: Советский писатель, 1987. – 278 с.
2. История зарубежной литературы XVII – XVIII в.в. Учебник для студентов пед. ин-тов / С.Д. Артамонов [и др.]. – 5-е изд. – М.: Просвещение, 1978. – 320 с.